

LT

LT

LT

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 2.7.2008
KOM(2008) 412 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**Atnaujinta socialinė darbotvarkė:
galimybės, prieinamumas ir solidarumas Europoje XXI amžiuje**

{SEK(2008) 2156}
{SEK(2008) 2157}
{SEK(2008) 2178}
{SEK(2008) 2184}

TURINYS

1.	Įvadas	3
2.	Europos socialinis aspektas – laikas atnaujinti ir suaktyvinti	4
3.	Atnaujinta socialinė darbotvarkė galimybėms, prieinamumui ir solidarumui: tikslai .	6
4.	Atnaujinta socialinė darbotvarkė galimybėms, prieinamumui ir solidarumui: prioritetai	7
4.1.	Vaikai ir jaunimas – Europos rytojus.....	7
4.2.	Investavimas į žmogiškąjį kapitalą, daugiau ir geresnių darbo vietų kūrimas, naujų įgūdžių įgijimas	8
4.3.	Judumas.....	10
4.4.	Ilgesnis ir sveikesnis gyvenimas	11
4.5.	Kova su skurdu ir socialine atskirtimi.....	13
4.6.	Kova su diskriminacija.....	14
4.7.	Galimybės, prieinamumas ir solidarumas pasaulio mastu	15
5.	Atnaujinta socialinė darbotvarkė galimybėms, prieinamumui ir solidarumui: priemonės	16
5.1.	Europos Sąjungos teisės aktai	16
5.2.	Socialinis dialogas.....	17
5.3.	Atvirasis koordinavimo metodas.....	17
5.4.	Europos Sąjungos finansavimas.....	18
5.5.	Partnerystė, dialogas ir komunikacija	19
5.6.	Užtikrinimas, kad galimybės, prieinamumas ir solidarumas būtų skatinami visose ES politikos srityse	19
6.	Išvados.....	20

1. ĮVADAS

Technologinė pažanga, globalizacija ir senėjantys gyventojai keičia Europos visuomenę. Pastaraisiais metais pokyčiai pagreitėjo. Europiečiai gyvena ilgiau, sveikesnis jų gyvenimo būdas, nauja jų šeimos sandara ir naujas darbo pobūdis. Keičiasi vertybės, kinta kartų santykiai. Europiečiams atsiveria precedento neturinčios galimybės, jie turi didesnę pasirinkimą, pagerėjusios jų gyvenimo sąlygos. Europos Sąjunga, ypač dėl Lisabonos ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo strategijos, didesnės rinkos integracijos ir makroekonominio stabilumo, padėjo kurti šias galimybes, skatindama užimtumą ir judumą.

Tačiau akivaizdi realybė išlieka: yra per daug neaktyvių ir neturinčių darbo žmonių, per daug jaunų žmonių anksti palieka mokyklą – dėl šių priežasčių per daug žmonių gyvena skurde (ypač vaikų ir vyresnio amžiaus žmonių) ir yra socialiai atskirti. Atsirado naujų problemų – dėl senėjančios ir geriau gyvenančios visuomenės daugėja su senyvu amžiumi susijusių priklausomybės problemų ir pertekliaus sukeltų ligų (nutukimo, streso). Prie šių esminių visuomenės pokyčių 2008 m. prisidėjo visuotinis ekonomikos lėtėjimas kartu su padidėjusia konkurencija dėl senkančių išteklių (maisto ir energijos) bei nuolatinių finansų rinkų sukrėtimai. Nors turėdama tvirtus pagrindus ES ekonomika turėtų gerai atlaikyti šiuos išorinius smūgius, pastarieji įvykiai – tarp jų ir dramatiškai augančios maisto ir naftos kainos – verčia susirūpinti. Šie pokyčiai labiausiai veikia skurstančius žmones. Be to, nors visuomenės nuomonės apklausos rodo, kad europiečiai apskritai yra patenkinti savo gyvenimo kokybe, jie yra susirūpinę ateitimi ir bijo, kad jų vaikų gyvenimas ateityje prastės.

Socialinė politika **turi neatsilikti** nuo kintančios realybės – ji turi būti lanksti ir reaguoti į pokyčius. Ši problema turi būti sprendžiama visais valdymo lygiais.

Socialinėje srityje vykdomi veiksmai visų pirma yra valstybių narių atsakomybė, ir jie turi būti atliekami – ir nacionaliniu, ir regionų lygiu – kuo labiau atsižvelgiant į pilietį. Europos Sąjungos įgaliojimai ir atsakomybė socialinėje srityje yra riboti. Tačiau Europos Sąjunga, naudodamasi bendrų vertybių ir taisyklių bei solidarumo mechanizmų rinkiniu, turi unikalią galimybę bendradarbiauti su valstybėmis narėmis ir suinteresuotosiomis šalimis, siekiant valdyti socialinius ir ekonominius pokyčius, ypač atsirandančius dėl globalizacijos ir naujų technologijų. Per pastaruosius 50 metų Europos Sąjunga sėkmingai sprendė kylančius socialinius klausimus: skatindama ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą pagal patikimą makroekonominės politikos sistemą, puoselėdama lyčių lygybę, kovodama su diskriminacija, skatindama socialinę partnerystę, gerindama darbo sąlygas ir užtikrindama socialinę sanglaudą šalinant skirtumus bei padedant prisitaikyti prie ekonomikos pokyčių.

Dabar iškilęs uždavinys yra pasiremti šiuo tvirtu pagrindu vykdant **atnaujintą socialinę darbotvarkę**. Sutartyje nustatyti pagrindiniai tikslai. Reikia atnaujinti priemones, skirtas jiems pasiekti. Reikia sutelkti dėmesį į tai, kad žmonėms būtų **suteikta teisių ir galių** realizuoti savo potencialą, tačiau kartu būtų padedama tiems, kurie negali to padaryti.

Ši darbotvarkė negali būti taikoma tik tradicinėms socialinėms sritims: ji turi būti **daugialypė** ir įvairiapusė bei apimti įvairias sritis – darbo rinkos politiką, švietimą, sveikatos apsaugą, imigraciją ir kultūrų dialogą. Tikrovė yra tokia: ES ir nacionaliniu lygiu vykdoma ekonominė ir socialinė veikla viena kitą stiprina ir papildo. Todėl atnaujinta socialinė darbotvarkė visiškai suderinama su Lisabonos ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo strategija ir ją papildo.

Šiame komunikate išdėstytos atnaujintos socialinės darbotvarkės esmė – **galimybės, prieinamumas ir solidarumas**. Kad būtų kuriamos galimybės, reikia nuolatinių pastangų steigti daugiau ir geresnių darbo vietų bei didinti gerovę. Tai reiškia šalinti kliūtis, skatinti judumą, kovoti su diskriminacija, puoselėti lyčių lygybę, remti šeimas ir kovoti su naujomis socialinės atskirties formomis. Kad žmonės galėtų pasinaudoti galimybėmis, jiems turi būti prieinamas išsilavinimas, sveikatos apsauga, socialinės visuotinės svarbos paslaugos. Jiems turėtų būti sudaromos sąlygos aktyviai dalyvauti visuomenės, kurioje jie gyvena, gyvenime ir į ją integruotis. Žmonėms ir regionams, kurie negali susidoroti su sparčiais pokyčiais ir dėl to atsilieka, reikia padėti. Todėl atnaujinta socialinė darbotvarkė yra viena iš solidarumo formų – ja stiprinamos pastangos kovoti su skurdu ir socialine atskirtimi bei ieškoma naujų būdų, kaip žmonės galėtų prisitaikyti prie globalizacijos ir technologinių pokyčių. Kad tai įvyktų, ES turi siekti naujovių nustatydamas politikos pagrindus, teikdamas naujus teisės aktus, sudarydamas galimybes žmonėms susitikti ir keistis geriausia praktika bei skatindamas naujovišką požiūrį.

Atnaujintoje socialinėje darbotvarkėje atsižvelgiama į plačiai vykusias viešas konsultacijas¹, kurias siekdama padaryti Europos kintančios socialinės tikrovės apžvalgą, 2007 m. paskelbė Komisija. Joje išdėstytos konkrečios priemonės įvairiose prioritetinėse srityse, kurias Komisija nurodė neseniai paskelbtame komunikate *Perspektyvos, prieinamumas ir solidarumas: nauja socialinė vizija XXI amžiaus Europoje*².

2. EUROPOS SOCIALINIS ASPEKTAS – LAIKAS ATNAUJINTI IR SUAKTYVINTI

Bendros socialinės vertybės būdingos Europos tapatybės suvokimui, ir tomis vertybėmis nuo pat pradžių buvo grindžiamas Europos projektas. Įvairioms Europos Sąjungos politikos sritims būdingas stiprus socialinis aspektas ir teigiamas socialinis poveikis: Lisabonos strategija prisidėjo prie to, kad būtų sukurta daugiau ir geresnių darbo vietų. Ekonominė ir pinigų sąjunga bei euras, užtikrindami kainų stabilumą, palengvino darbo vietų kūrimą ir prisidėjo prie stabilaus augimo. Sanglaudos politika padėjo mažiau išsivysčiusiems ES regionams ir socialiai pažeidžiamoms grupėms. Bendroji rinka suteikė galimybių, atsižvelgiant į socialinį rinkos atvėrimo poveikį ir sprendžiant iškilusias problemas. ES užimtumo ir socialinė politika pagerino užimtumo sąlygas (darbų saugą bei sveikatos apsaugą), skatino lygias galimybes ir socialinę įtrauktį bei kovojo su diskriminacija, rasizmu ir ksenofobija.

Vienas po kito vykę ES plėtros etapai, per kuriuos į ES įstojo naujosios valstybės narės, buvo ypač sėkmingi ir prisidėjo prie demokratijos ir pagrindinių teisių stiprinimo bei visos ES gerovės kilimo. Europos Sąjungos raida buvo sėkmingas „socialinės konvergencijos“ procesas, nes sustiprėjo stojančiųjų valstybių narių ekonomika, net jeigu šis procesas tebevyksta. Europos normoms ir ES taisyklėms bei gairėms šiame procese teko svarbus vaidmuo. Vykstanti konvergencija liudija bendrą Europos socialinių vertybių stiprybę ir ES gebėjimą padėti vertybių plėtrai. Trumpai tariant, ES plėtra sėkmingai prisidėjo prie lygių galimybių sklaidos visame žemyne.

Pagrindiniai Europos socialiniai tikslai nepasikeitė: tvirtas įsipareigojimas kurti harmoningą, darnią ir įvairią visuomenę, kurioje gerbiamos pagrindinės teisės ir kuri gyvena tvirtos

---

¹ http://ec.europa.eu/citizens_agenda/social_reality_stocktaking/index_en.htm.

² COM(2007) 726, 2007 11 20.

socialinės rinkos ekonomikos sąlygomis. Tai labai aiškiai išdėstyta Europos Sąjungos tiksluose ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje.

Tačiau nauji pokyčiai reikalauja skubiai peržiūrėti priemones, bet ne tikslus. Mūsų laikais **globalizacija** yra pagrindinė viską lemianti jėga.

Nuo jos priklauso, koks bus Europos socialinės darbotvarkės ir loginis pagrindas, ir tikslas. Paskutiniajame etape socialinis aspektas žengė didelį žingsnį į priekį, nes Europos bendroji rinka plėtėsi ir pasiekė vis daugiau sričių. Devintąjį dešimtmetį socialinė darbotvarkė buvo suvokiama kaip priemonė užtikrinti pritarimą pramonės restruktūrizavimui, kuris buvo įtrauktas į 1992-ųjų darbotvarkę. Pagrindinis dėmesys buvo skiriamas darbo vietoms išsaugoti ir būtinybei užtikrinti socialinių partnerių sutarimą, kad būtų palengvinti pramonės pokyčiai. Šiandien reikia daug platesnės socialinės darbotvarkės, kuri leistų Europai visiškai pasinaudoti globalizacijos teikiamomis galimybėmis ir padėtų piliečiams prisitaikyti prie kintančios tikrovės ir parodyti solidarumą tiems, kuriuos tai neigiamai veikia.

Spartūs **technologiniai pokyčiai** kartu su globalizacija daro įvairiapusišką poveikį visuomenei ir turi didelę reikšmę socialinei politikai³. Dėl šių pokyčių auga kvalifikuotos darbo jėgos poreikis, tačiau didėja atotrūkis tarp kvalifikuotų ir nekvalifikuotų darbuotojų. Žemos kvalifikacijos darbuotojų nedarbo lygis vidutiniškai yra 10 %, turinčiųjų aukštesnį vidurinių išsilavinimą – 7 %, o turinčiųjų aukštąjį išsilavinimą – 4 %. Pagrindinė socialinė problema žvelgiant į ateitį – kaip geriausia žmonėms suteikti reikiamų įgūdžių, kad šiuolaikinės ekonomikos sąlygomis jie turėtų daugiau galimybių kaip darbuotojai, verslininkai ir vartotojai. Tai daugiau nei profesinis mokymas įprasta prasme. Čia daugiau kalbama apie tai, kokių įgūdžių ir kokios kvalifikacijos reikalauja naujo tipo ekonomika ir kaip parengti piliečius, kad jiems sektųsi. Todėl Europos Sąjunga daug investuoja į įgūdžių tobulinimą, remia veiksmingesnių ir tvaresnių darbo rinkų ir socialinių sistemų plėtrą, derina darbo rinkos lankstumą ir užimtumo saugumą bei skatina judumą švietimo srityje ir mokymąsi nuolat siekiant žinių ir naujovių.

Demografiniai pokyčiai lemia visuomenės pokyčius ir reikalauja naujoviško politikos atsako. Vienas iš didžiausių Europos laimėjimų – pailgėjusi gyvenimo trukmė. Tačiau atsižvelgiant į mažėjantį gimstamumą, Europos gyventojų senėjimas reikalauja didelių mūsų gyvenimo būdo, darbo pobūdžio ir pasirengimo pensijai pasikeitimų. 2050 m. 15–64 m. amžiaus gyventojų sumažės iki 48 mln., o priklausomybės dėl amžiaus santykis per tą patį laikotarpį padvigubės⁴. Valstybės socialinės išlaidos turi būti lanksčiai pritaikytos, kad būtų atsižvelgiama į Europos gyventojų senėjimą ir besikeičiantį darbo pobūdį. Socialinio aprūpinimo sistemos veiksmingumo ir efektyvumo stiprinimas, ypač didinant paskatas, geriau administruojant ir vertinant bei nustatant išlaidų programų prioritetus, tapo itin svarbus, siekiant užtikrinti ilgalaikį finansinį Europos socialinių modelių tvarumą. Siekdama spręsti bendras problemas, Europos Sąjunga glaudžiai bendradarbiauja su valstybėmis narėmis, remia jų pastangas užtikrinti teisingumą ir finansinį tvarumą vykdant būtinas sveikatos apsaugos ir pensijų sistemų reformas. Taryba neseniai paragino Komisiją ir ES ekonominės politikos

³ Žr. taip pat pridėdamą Komisijos darbinį dokumentą „Atnaujinta socialinė darbotvarkė Europai: piliečių gerovė informacinėje visuomenėje“.

⁴ Vyresnių nei 65 m. amžiaus ir dirbančiųjų (15–64 m.) gyventojų santykis 2050 m. bus 1:2, palyginti su dabar esančiu santykiu 1:4.

komitetą patobulinti socialinių išlaidų ir reformų, kurios būtinos teisingumui, veiksmingumui ir efektyvumui užtikrinti, analizę⁵ (žr. pridedamą dokumentą).

Imigracija turi didelę reikšmę užimtumui, augimui ir gerovei Europos Sąjungoje. Tam tikruose sektoriuose ir regionuose migrantų, ypač turinčių specifinių įgūdžių, paklausa artimiausiu metu tikriausiai didės dėl demografinių pokyčių ir darbo rinkų patiriamų sunkumų. Valstybės narės taip pat pripažino bendrą veiksmų, skirtų imigracijos ir **integracijos** problemoms spręsti, ES lygiu svarbą.

Komisija neseniai pasiūlė visa apimančią Bendrą Europos imigracijos politiką⁶, kad būtų koordinuojama veikla ir skatinama gerovė, solidarumas ir saugumas. Kad būtų išnaudotas imigracijos potencialas, nuo pat pradžių turi būti dedamos pastangos, apimančios ir priimančiosios šalies kalbos mokymąsi, palengvinti sėkmingą integraciją. Todėl taip pat atsiranda įvairių kitų sudėtingų problemų, ir joms spręsti reikia pastangų įvairiuose sektoriuose – sveikatos apsaugos, aprūpinimo būstu, švietimo.

Klimato kaita ir nauji energijos vartojimo būdai suteiks naujų galimybių ir turės socialinį poveikį. Būdama tarptautinių pastangų kovoti su klimato kaita lyderė, Europos Sąjunga taip pat analizuoja klimato kaitos socialines ir ekonomines pasekmes ir formuoja politiką, kad padėtų prisitaikyti prie pokyčių. Perėjimas į tvarią, mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių technologijų ekonomiką yra ypač svarbus būsimų kartų gerovei. ES gali padėti, kad būtų pasinaudota naujomis galimybėmis plėtoti ekonomiką ir kurti „ekologiškas“ darbo vietas, o pažeidžiamoms grupėms būtų taikomas solidarumo principas ir konsultuojamasi su socialiniais partneriais. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, reikės atkreipti dėmesį į „energijos stygiaus“ riziką.

3. ATNAUJINTA SOCIALINĖ DARBOTVARKĖ GALIMYBĖMS, PRIEINAMUMUI IR SOLIDARUMUI: TIKSLAI

Atnaujinta socialinė darbotvarkė grindžiama trimis vienodai svarbiais tarpusavyje susijusiais tikslais:

- Sukurti galimybes. Sukurti galimybes reiškia sukurti daugiau ir geresnių darbo vietų bei palengvinti judumą. Visuomenėse, kuriose visi žmonės yra laikomi lygiaverčiais, jokios kliūtys jų neturėtų varžyti. Tai reiškia, kad visiems būtų užtikrintos galimybės plėtoti savo potencialą, tačiau kartu būtų gerbiama Europos įvairovė ir kovojama su atvira ir paslėpta diskriminacija, rasizmu ir ksenofobija.
- Užtikrinti prieinamumą. Kadangi gyvenimas klostosi labai nevienodai, galimybių negalima užtikrinti nepagerinus sąlygų, kurios socialiai labiausiai pažeidžiamiems asmenims leistų naudotis galimybėmis. Visiems piliečiams turi būti prieinamas kokybiškas išsilavinimas, socialinė apsauga, sveikatos apsauga ir paslaugos, kurios padėtų įveikti tam tikru gyvenimo metu atsirandančią nelygybę ir suteiktų galimybę džiaugtis ilgesniu ir sveikesniu gyvenimu. Europos jaunimas turėtų būti pasirengęs pasinaudoti teikiama galimybių privalumais. Visi europiečiai visą gyvenimą turėtų turėti galimybę mokytis ir tobulinti įgūdžius (pavyzdžiui, mokyklos studijas nutraukusiems asmenims arba mokymasis visą

⁵ 2008 m. gegužės 14 d. Ekonomikos ir finansų reikalų tarybos išvados, kurias galima rasti http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ecofin/100325.pdf.

⁶ COM(2008) 359, 2008 6 17.

gyvenimą), kad galėtų prisitaikyti prie pokyčių ir bet kuriuo gyvenimo metu pradėti gyvenimą iš naujo.

- Rodyti solidarumą. Europiečiams būdinga puoselėti tarpusavio socialinio solidarumo jausmą: kartu, regionų, geriau ir blogiau gyvenančių, turtingesnių ir mažiau turtingų valstybių narių. Solidarumas yra Europos visuomenės gyvenimo ir Europos sąveikos su likusiu pasauliu dalis. Tikrai lygi galimybė priklauso ir nuo prieinamumo, ir nuo solidarumo. Solidarumas reiškia veiksmus, kuriais siekiama padėti socialiai pažeidžiamiems asmenims, negalintiems pasinaudoti atviros, greitai besikeičiančios visuomenės privalumais. Tai reiškia socialinės įtraukties ir integracijos, dalyvavimo ir dialogo puoselėjimą bei kovą su skurdu. Tai reiškia padėti tiems, kurie susidūrė su globalizacijos ir technologinių pokyčių keliamomis laikinomis pereinamojo laikotarpio problemomis.

Už veiksmus, kurie padėtų artėti prie šių tikslų, visų pirma atsako valstybės narės nacionaliniu, regionų ir vietos lygiu. Veiklos sritis labai plati, todėl reikia nustatyti prioritetus. Taigi, būsimoje darbotvarkėje daugiausia dėmesio bus skiriama pagrindinėms sritims – jaunimui, žmogiškajam kapitalui, ilgesniam ir sveikesniam gyvenimui, socialinei įtraukčiai, kovai su diskriminacija ir lygioms galimybėms, taip pat dalyvavimui ir pilietiniam dialogui – ES veikla šiose srityse duoda matomą pridėtinę vertę ir yra visiškai laikomasi subsidarumo ir proporcingumo principų. Šiose srityse vykdomais veiksmais prisidedama siekiant trijų tikslų – galimybių, prieinamumo ir solidarumo. Šie veiksmai parodo, kad Europos Sąjunga turi siekti naujovių ir plėtotis – naujai nustatydamą politikos pagrindus, teikdamą naujus teisės aktus, sudarydamą galimybes žmonėms susitikti ir keistis geriausia praktika ir skatindamą naują požiūrį.

4. ATNAUJINTA SOCIALINĖ DARBOTVARKĖ GALIMYBĖMS, PRIEINAMUMUI IR SOLIDARUMUI: PRIORITETAI

4.1. Vaikai ir jaunimas – Europos rytojus

Europos ateitis priklauso nuo jaunimo. Vis dėlto daugelio jaunų žmonių viltys žlugdomos – jaunimui trūksta galimybių, jam neprieinamas išsilavinimas ir mokymas, kad galėtų iki galo pasinaudoti savo potencialu. Devyniolikai milijonų vaikų ir jaunų žmonių gresia skurdas, o šeši milijonai kiekvienais metais palieka vidurinę mokyklą jos nebaigę. Reikia imtis veiksmų, kad būtų nutraukta tai, kas daro vaiko gyvenimą ydingą: atimta vaikystė, nesveikas gyvenimo būdas, negautas reikiamas išsimokslinimas ir patiriama socialinė atskirtis. Reikia kovoti su tokiomis problemomis, kaip didelis jaunimo nedarbas, didelis skaičius anksti mokyklą paliekančių jaunų žmonių, jaunų žmonių darbo vietų nesaugumas ir darbo užmokesčio nevienodumas. Reikia atsižvelgti ir į jaunimo susirūpinimą, kad, nepaisant to, kad jie dirbs ilgiau, pasiekę senyvą amžių jie gali gyventi blogiau nei ankstesnės kartos. Visiems vaikams būtina gauti išsilavinimą, kuris juos parengtų šių dienų pasauliui ir jame suteiktų realių galimybių. Vaikus reikia skatinti, kad jie siektų įgyti kitokią ir aukštesnę kvalifikaciją bei įgūdžius nei jų tėvai.

Europos Sąjunga gali padėti sukurti naujas kartų solidarumo formas ir spręsti konkrečias problemas, su kuriomis šiandien susiduria jaunimas: išsilavinimo ir mokymo galimybių suteikimas, patekimas į darbo rinką, apsirūpinimas būstu ir finansiniais ištekliais. 2005 m. kovo mėn. Europos Vadovų Tarybos patvirtintas Europos jaunimo paktas nustato ES ir valstybių narių veiklos pagrindus. Komisija tęs vaikams ir jaunimui skirtą įvairią veiklą:

atsižvelgs į vaikų teises visose ES veiklos srityse, sustiprins pastangas viešinti ir ginti vaikų teises⁷, vykdys daugiau veiksmų jaunimo reikalų ir sveikatos apsaugos srityse, skatins saugesnį naudojimąsi internetu⁸, aktyvins saugiam eismui skirtus veiksmus.

Kiti veiksmai

Pagal atnaujintą socialinę darbotvarkę numatoma:

– Komunikatas dėl mokyklinio ugdymo, skirtas valstybių narių pastangoms ir kuriuo siekiama pagerinti valstybių narių švietimo sistemų kokybę ir pasiekti tikslus, susijusius su anksti mokyklą paliekančiu jaunimu, raštingumu, vidurinės mokyklos lankymu ir jaunų žmonių parengimu mokytis visą gyvenimą. Tai bus pateikta po viešos konsultacijos „XXI a. mokyklos“. Pagrindinis uždavinys užtikrinant galimybes jaunimui – siekti, kad pradinis ugdymas ir mokymas būtų kuo veiksmingesni ir teisingesni,

– Žalioji knyga dėl migracijos ir judumo: ES švietimo sistemų problemos.

2008–2009 m. Komisija:

– paskelbs Komunikatą dėl atvirojo koordinavimo metodo taikymo jaunimo reikalų srityje, kuriame daugiausia dėmesio bus skiriama mažiau galimybių turintiems jauniems žmonėms,

– išdėstys visapusiškesnį požiūrį į vaikų skurdą, ir tas požiūris bus pagrįstas kiekybiniais tikslais (žr. 5.2 dalį) bei Europos įtraukties ir socialinės apsaugos strategija.

4.2. Investavimas į žmogiškąjį kapitalą, daugiau ir geresnių darbo vietų kūrimas, naujų įgūdžių įgijimas

Nauja socialinė darbotvarkė yra sudedamoji Lisabonos strategijos ir ES darnaus vystymosi strategijos dalis. Kadangi gerai funkcionuojanti ekonomika yra gerovės pagrindas, o geriausias būdas pašalinti skurdą – darbas, ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo skatinimas būtų vienas iš didžiausių ES indėlių į gerovę. Lisabonos strategija ir ekonominė ir pinigų sąjunga, užtikrindamos kainų stabilumą, mažėjančią nedarbą ir didėjančią našumą, prisideda prie to, kad būtų kuriama daugiau darbo vietų. Pagal 2008 m. pavasario ekonomikos prognozę numatoma, kad 2008–2009 m. bus sukurta 3 mln. naujų darbo vietų – jas reikia pridėti prie 2006–2007 m. jau sukurtų 7,5 mln. darbo vietų. Kaip labai aiškiai nurodyta neseniai priimtoje Europos iniciatyvoje „*Small Business Act*“⁹, mažos ir vidutinės įmonės daugiausia prisideda, kad būtų kuriamos naujos ir geresnės darbo vietos.

Pagrindinis ES vaidmuo, atsižvelgiant į globalizaciją ir sparčius technologinius pokyčius, yra padėti valstybėms narėms modernizuoti darbo rinkas ir paspartinti pokyčius bei restruktūrizavimą. Siekiant palengvinti darbuotojų judėjimą darbo rinkoje ir padaryti darbą finansiškai patrauklesnį, ES sutarė dėl bendrų darbo rinkos lankstumo ir užimtumo saugumo pusiausvyros principų bei jų įgyvendinimo būdų – ir principai, ir jų įgyvendinimo būdai grindžiami lanksčiomis ir saugiomis darbo sutartimis, mokymusi visą gyvenimą, aktyvia darbo rinkos politika ir šiuolaikinėmis socialinės apsaugos sistemomis. Komisija veikia kartu su valstybėmis narėmis ir socialiniais partneriais, kad darbo rinkos lankstumas ir užimtumo

⁷ Žr. http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/children/fsj_children_intro_en.htm.

⁸ COM(2008) 106, 2008 2 27.

⁹ COM(2008) 394, 2008 6 25.

saugumas būtų įgyvendinti nacionaliniu lygiu kaip Lisabonos reformų programos dalis. Kalbant apie teisės aktų priėmimą, yra svarbu, kad Europos Parlamentas ir Taryba priimtų greitą ir palankų sprendimą dėl direktyvų dėl darbo laiko ir dėl laikino įdarbinimo agentūrų pasiūlymų.

Socialinis dialogas Europos lygiu yra labai svarbus pokyčiams palengvinti. Europos darbų tarybų direktyvoje numatytas pagrindas, kaip turėtų vykti darbdavių ir darbuotojų dialogas, ir tą pagrindą būtų galima tobulinti. Siekiant pasirengti pokyčiams ir juos valdyti, plėtojama socialinių partnerių ir valstybės institucijų partnerystė.

Finansinė struktūrinių fondų parama teikiama valstybėms narėms, regionams, savivaldybėms, įmonėms ir piliečiams, kad jie pasirengtų pokyčiams ir prie jų prisitaikytų. 2007 m. įkurtas Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondas, teikiantis paramą darbininkams, kurie neteko darbo dėl prekybos pokyčių, atsiradusių dėl globalizacijos, kad jie greitai vėl galėtų integruotis į darbo rinką. Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondas turėjo teigiamos įtakos kai kuriose valstybėse narėse, tačiau dar yra galimybių geriau panaudoti jo potencialą.

Imigracija jau dabar yra reikšminga – ji užpildo darbo rinkos spragas ir šalina įgūdžių trūkumą. Vykstant demografiniams pokyčiams, migrantų, ypač turinčių specifinių įgūdžių, paklausa greičiausiai augs. Komisijos neseniai priimtame Komunikate dėl bendros Europos imigracijos politikos¹⁰ išdėstytas tam tikras skaičius iniciatyvų, kurios skirtos tam, kad ekonominė migracija, bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis, būtų gerai valdoma laikantis bendrai sutartų principų. Vienas iš pagrindinių principų – integracija.

Kad būtų užtikrintas dalyvavimas darbo rinkoje ir socialinė įtrauktis bei stiprinamas ES konkurencingumas, labai svarbi yra švietimo sritis ir investicijos į žmogiškojo kapitalo plėtrą apskritai. Sparčiai keičiantis pasauliui, žmonėms turi būti suteikiama galimybių įvairiais jų gyvenimo etapais. Tai reiškia išsipareigojimą mokytis visą gyvenimą ir nuolatinį įgūdžių atnaujinimą, siekiant prisitaikyti prie esamų ir būsimų darbo rinkos poreikių. Komisija, neperžengdama Sutartimi nustatytų apribojimų, skelbs iniciatyvas, susijusias su įgūdžiais ir parama valstybėms narėms jų švietimo sistemoms modernizuoti. Nauji įgūdžiai: verslumas, kurio reikia mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių technologijų ekonomikoje, informacinių ir komunikacinių technologijų srityje, taip pat skaitmeninio, medijų ir finansinio raštingumo puoselėjimas yra šiuolaikinių įgūdžių visumos dalis.

Būtinios reformos bus paspartintos vykdant Lisabonos strategiją, kurios sudėtinė dalis yra Europos užimtumo strategija, bei taikant atvirąjį koordinavimo metodą švietimo ir mokymo srityje. Taip pat bus vykdomi veiksmai, skatinantys verslumo ugdymą, informacinių ir komunikacinių technologijų e. įgūdžius¹¹ ir finansinį švietimą ES.

---

¹⁰ COM(2008) 359, 2008 6 17.

¹¹ COM(2007) 496, 2007 9 5.

Kiti veiksmai

Komisija kaip šio paketo dalį pateikia:

– direktyvą, kuria siekiama pagerinti Europos darbų tarybų veiklą, kad būtų užtikrintas veiksmingas socialinis dialogas atliekant restruktūrizavimo veiksmus. Prie atnaujintos socialinės darbotvarkės pridedami ir tarnybų darbiniai dokumentai – vienas jų skirtas socialiniams partneriams paskatinti ir jiems padėti, kad būtų dedama daugiau pastangų pasirengti struktūriniais pokyčiams ir jiems valdyti, o kitu pabrėžiama bendrovių lygiu sudaromų tarptautinių sutarčių svarba,

– Europos globalizacijos fondo veiklos ataskaitą, kurioje apžvelgiama veikla pirmaisiais metais, nurodoma, kaip galima paprastinti ir racionalizuoti procedūras, ir siūlomos idėjos, kaip galima gerinti fondo veiklą.

2008–2009 m. Komisija siūlys:

– „Naujų įgūdžių naujoms darbo vietoms iniciatyvą“, kurioje pateiks pirmąją darbo rinkos ir įgūdžių poreikio iki 2020 m. vertinimą, nurodys esamas spartinimo priemones nacionaliniu ir Europos lygiu, pasiūlys, kaip, remiantis užimtumo, mokymo ir švietimo politikos sąveika, veiksmingiau užtikrinti darbo rinkos paklausos ir pasiūlos išankstinį planavimą ir atitikimą,

– atnaujintus strateginio bendradarbiavimo pagrindus, kuriais būtų suteikiama galimybė taikyti atvirojo koordinavimo metodą Europos švietimo ir mokymo srityje,

– Komunikatą dėl daugiakalbystės ES.

4.3. Judumas

Laisvas asmenų judėjimas padeda skatinti ekonomikos augimą ir konkurencingumą, todėl teikia daug galimybių piliečiams. Europiečiai vis dažniau juda. ES turi tvirtą teisinį pagrindą, kuriuo numatomas laisvas darbuotojų judėjimas. Be to, ES teikia praktinę paramą judumui palengvinti ir potencialioms kliūtims šalinti – galima paminėti pagal ES profesinio judumo veiksmų planą teikiamą pagalbą laisvam darbuotojų judėjimui.

Vykdydama įvairias tarptautines Europos masto programas, pavyzdžiui, programą *Erasmus*, ES taip pat remia studentų ir jaunimo judumą. Tai stiprina jų kalbų ir kultūrinio bendravimo įgūdžius, gebėjimus susirasti darbą ir daro juos atviresnius būsimajam darbui ir geografiniam judumui.

Direktyva dėl darbuotojų komandiravimo suteikė priemonių laisvam paslaugų judėjimui ir kartu gynė darbuotojus ir darbo sąlygas. Tačiau darbuotojų komandiravimas iš vienos valstybės narės į kitą taip pat kelia daug klausimų dėl esamų Europos ir nacionalinių teisės aktų ir jų taikymo praktikos komandiruotiems darbuotojams. Siekdama kovoti su nelegaliu darbu ir užtikrinti atitinkamą valstybių narių tarpusavio pasitikėjimo lygį, Komisija neseniai patvirtino rekomendaciją¹² dėl administracinio bendradarbiavimo stiprinimo.

¹² 2008 m. balandžio 3 d. Komisijos rekomendacija dėl glaudesnio administracinio bendradarbiavimo paslaugų teikimo sistemos darbuotojų komandiravimo srityje.

Kai kuriais klausimais neseniai plačiai diskutuota atsižvelgiant į Europos Teisingumo Teismo priimtus sprendimus (Lavalio (*Laval*), Vikingo (*Viking*) ir Rufferto (*Rüffert*) bylose). Komisija padės valstybėms narėms veiksmingai naudotis esamos direktyvos dėl darbuotojų komandiravimo teikiamomis galimybėmis. Atlikusi nuodugnią sprendimų ir kitų precedentų analizę, ja remdamasi Komisija visus šiuos klausimus aptars su socialiniais partneriais ir valstybėmis narėmis ir spręs susirūpinimą keliančius klausimus, taip pat ir 2008 m. rudenį specialiai rengiamame forume. Komisija pasiryžusi užtikrinti, kad nebūtų prieštaravimo tarp Sutartyje numatytų pagrindinių teisių ir jų apsaugos, ir labai atidžiai vertins susirūpinimą keliančius klausimus, diskutuos dėl jų ir juos spręs – taip pat ir pateikdama, prireikus, aiškinamąsias gaires.

Atsižvelgdama į šias aplinkybes, Komisija labai pritaria bendrai 2008 m. birželio 9 d. išdėstyta Ministrų tarybos pozicijai dėl laikino įdarbinimo agentūrų, kuria nustatomas nuo pirmosios dienos taikomas lygybės principas, nebent socialiniai partneriai nuspręstų kitaip.

Kiti veiksmai

Kaip šio paketo dalį, Komisija:

– ragina socialinius partnerius ir valstybes nares diskutuoti dėl pastarųjų Teisingumo Teismo sprendimų kilusiais klausimais ir organizuoti forumą, skatinantį suinteresuotųjų šalių debatus ir keitimąsi gerąja praktika, kaip didėjančio darbo jėgos judumo sąlygomis apginti socialines teises. Komisija padės valstybėms narėms ir diskutuos su jomis bei socialiniais partneriais, kaip spręsti susirūpinimą keliančius klausimus,

– puoselėja „penktąją laisvę“, arba laisvą žinių judėjimą, šalindama kliūtis laisvam žinių judėjimui, skatindama konkrečių grupių – mokslininkų¹³, jaunų verslininkų¹⁴, jaunimo¹⁵, savanorių¹⁶ – judumą. Komisija taip pat stengsis užtikrinti, kad būtų visiškai ir tinkamai įgyvendinama EB direktyva dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo¹⁷.

4.4. Ilgesnis ir sveikesnis gyvenimas

Senėjanti Europos visuomenė reikalauja įvairesnių politinių sprendimų, pavyzdžiui, remti mokslinius tyrimus, kaip informacinės technologijos gali pagerinti vyresnio amžiaus žmonių sveikatą ir gerovę, įvertinti, kokių reikia sveikatos apsaugos sistemos ir pensijų reformų, kad būtų tenkinami senėjančių gyventojų poreikiai ir kartu užtikrinamas tvarus valstybės finansavimas.

ES turėtų prisidėti, kad visiems žmonėms būtų prieinamos kokybiškos sveikatos apsaugos paslaugos. Svarbus aspektas – pacientų teisių stiprinimas, įtraukiant jas į tarpvalstybinės sveikatos apsaugos sritį. Būtinai pacientų teisių aiškumas ir bendradarbiavimo pagrindas, siekiant užtikrinti, kad išliktų valstybių narių kompetencija priimti sprendimus dėl jų nacionalinių sveikatos apsaugos sistemų, atsižvelgiant į tai, kad būtinas pastovus šių sistemų

¹³ COM(2008) 317, 2008 5 23, Geresnės karjeros ir judumo galimybės. Mokslo darbuotojams skirta Europos partnerystė.

¹⁴ Bandomasis projektas 2008–2010 m.

¹⁵ Žaliąją knygą planuojama paskelbti 2009 m. birželio mėn.

¹⁶ Tarybos rekomendacijos pasiūlymas yra pridedamame dokumente.

¹⁷ Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo.

finansavimas. Taip pat reikia skatinti pacientų ir specialistų judumą, palengvinant tarpvalstybinę elektroninių ligos istorijų sąveiką, tačiau kartu užtikrinant privatumo apsaugą.

ES remia valstybių narių pastangas užtikrinti, siekiant adekvačių pensijų ateityje, socialinės apsaugos sistemos (taip pat ir sveikatos apsaugos sistemos) finansinį tvarumą ir išsaugoti paslaugų kokybę bei prieinamumą. Pagal šioms sritims taikomą atvirąjį koordinavimo metodą finansinis tvarumas ir socialinis teisingumas nuo 2006 m. yra bendri jungtiniai tikslai. Komisija ir valstybės narės taip pat analizuoja senėjimo bei pensijų ir sveikatos apsaugos reformų poveikį ekonomikai ir biudžetui.

Skurdas, nedarbas, žemas išsilavinimo lygis, genetinė rizika, negalia – viskas susiję su prastesne sveikata. 2007 m. spalio mėn. patvirtintoje Europos sveikatos strategijoje¹⁸ pabrėžiamos bendros vertybės – visuotinumai, galimybės naudotis geros kokybės sveikatos priežiūros paslaugomis, teisingumas ir solidarumas. Strategijoje taip pat numatyta spręsti Europos gyventojų senėjimo ir didėjančių sveikatos apsaugos sistemų skirtumų keliamas problemas. Europos sveikatos apsaugos sistemai skirtoje interneto svetainėje piliečiai ir suinteresuotosios šalys gali rasti informaciją pagrindiniais sveikatos apsaugos klausimais.

2007 m. Komisijos patvirtinta darbuotojų sveikatos ir saugos strategija¹⁹ darbuotojams padedama ilgiau išlikti darbo rinkoje, nes gerinama apsauga nuo pavojų darbo vietoje. Strategijos tikslas – iki 2012-ųjų metų 25 % sumažinti nelaimingų atsitikimų skaičių darbo vietoje.

Kiti veiksmai.

Komisija:

– teiks direktyvos dėl paciento teisių taikymo tarpvalstybinėje sveikatos apsaugos sistemoje pasiūlymą. Šia direktyva, remiantis Europos Teisingumo Teismo praktika, Bendrijoje bus nustatytas tarpvalstybinės sveikatos apsaugos sistemos pagrindas. Direktyva padės nustatyti teisinį paciento teisių aiškumą, užtikrinti aukštos kokybės, saugią ir veiksmingą tarpvalstybinę apsaugą ir sukurti Europos bendradarbiavimo pagrindą, kartu visiškai išsaugant nacionalinių sistemų principus ir užtikrinant jų tvarumą,

– pateiks pacientų ir specialistų judumą palengvinsiančią rekomendaciją dėl tarpvalstybinės elektroninių ligos istorijų sąveikos,

– 2008 m. rudenį pateiks komunikatą, kuriame pagrindinis dėmesys bus skiriamas, kaip patenkinti senėjančių gyventojų poreikius. Pagal Senėjimo informacinėje visuomenėje Europos veiksmų planą vykdoma nauja ES finansuojama gyvenimo palengvinimo priemonių programa daugiau kaip 600 mln. EUR skirs moksliniams tyrimams, kaip panaudoti informacines ir komunikacines technologijas, kad būtų pagerintas vyresnio amžiaus žmonių gyvenimas namie, darbo vietoje ir visuomenės gyvenimas apskritai,

– 2009 m. pavasarį pateiks atnaujintą senėjimo poveikio valstybės išlaidoms ataskaitą, o vėliau 2009 m. rudenį – komunikatą dėl ilgalaikio valstybės finansų pastovumo,

¹⁸ COM(2007) 630, 2007 10 23.

¹⁹ COM (2007) 62, 2007 2 21.

– 2009-aisiais parengs komunikatą dėl nelygybės sveikatos apsaugos sistemoje, kuriame bus remiamasi veikla, atlikta pagal socialinės įtraukties ir socialinės apsaugos sritims taikomą atvirąjį koordinavimo metodą,

– pateiks komunikato ir Tarybos rekomendacijos dėl paciento saugumo ir sveikatos apsaugos sistemos paslaugų kokybės projekto pasiūlymą (apims su sveikatos apsauga susijusių infekcijų prevenciją ir kontrolę) ir komunikatą dėl telemedicinos ir informacinių bei komunikacinių technologijų priemonių chroniškų ligų kontrolei,

– paskelbs Žaliąją knygą dėl ES sveikatos apsaugos sistemos darbo jėgos, kuri yra esminis veiksnys teikiant aukštos kokybės sveikatos apsaugos paslaugas, toje knygoje bus nagrinėjamos senėjimo, judumo ir technologinių pokyčių keliamos problemos bei jų sprendimo būdai.

4.5. Kova su skurdu ir socialine atskirtimi

Maždaug 78 milijonams europiečių (16 % ES gyventojų) gresia skurdas. Jis labiausiai gresia bedarbiams, žmonėms su negalia ir vyresnio amžiaus žmonėms, o moterims yra neproporcingai didelė rizika jį patirti. Net ir darbo turėjimas nesuteikia garantijos, kad nebus skurdo: skurstančių dirbančių žmonių daugėja ir maždaug 8 % jų gresia skurdas. Yra kliūčių ir finansinių stabdžių, kurie tam tikroms grupėms neleidžia visiškai pasinaudoti galimybėmis įsidarbinti, mokytis, gauti išsilavinimą, apsirūpinti būstu ir gauti sveikatos apsaugos paslaugų. ES padeda koordinuoti pastangas, skatinančias aktyvią įtrauktį, t. y. integraciją į darbo rinką, finansiškai patrauklesnį darbą ir mokymąsi visą gyvenimą, ypač tų, kurie nutolę nuo darbo rinkos – tai yra dalis kovos su skurdu. Komisija taip pat siekia, kad bendrosios rinkos ir konkurencijos taisyklės padėtų kurti kokybiškas, prieinamas ir tvarias socialines paslaugas – taip pat ir tas, kurias teikia socialinės ekonomikos įmonės (pavyzdžiui, kooperatyvai, savidraudos įmonės).

Kiti veiksmai

Komisija kaip dalį paketo teikia pirmą dvimetę visuotinės svarbos socialinių paslaugų ataskaitą, o 2008–2009 m.:

– pasiūlys rekomendaciją dėl aktyvios įtraukties, į kurią bus įtraukti pajamų rėmimo, ryšių su darbo rinka ir geresnio prieinamumo prie kokybiškų paslaugų klausimai. 2010 m. bus paskelbti Socialinės įtraukties ir kovos su skurdu metai, ir ES bei valstybėms narėms bus suteikta daug galimybių atnaujinti politinius įsipareigojimus siekiant pagrindinių EB sutartyje numatytų tikslų,

– pertvarkys ir labai išplės pagalbos maistu programą skurdžiausiems žmonėms Europoje. Pagal programą 2006 m. parama maistu buvo suteikta daugiau nei 13 mln. žmonių, ir, atsižvelgiant į kylančias maisto kainas, ji tapo dar svarbesnė,

– imsis iniciatyvų gerinti skaitmeninį raštingumą, skatinti plačiajuosčio ryšio diegimą jo neturinčiose teritorijose²⁰ ir, siekiant kovoti su skaitmenine atskirtimi, sudaryti sąlygas, kad informacinės visuomenės dalimi galėtų tapti žmonės su negalia²¹. Taip pat numatyti veiksmai finansinei įtraukčiai skatinti, kad iš nė vieno žmogaus ES nebūtų atimta galimybė turėti banko sąskaitą.

4.6. Kova su diskriminacija

Įgyvendinti galimybes reiškia nuolat kovoti su diskriminacija, rasizmu ir ksenofobija. Be jau seniai egzistuojančios teisinės lyčių lygybės apsaugos, ES yra teisės aktų, kurie draudžia diskriminaciją dėl religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ir seksualinės orientacijos užimtumo srityje bei diskriminaciją dėl rasės ar etninės kilmės darbo vietoje, švietimo ir socialinės apsaugos srityse bei įsigyjant prekių ar gaunant paslaugų. Siekiant baigti kurti šią teisinę sistemą, kaip viena iš pagrindinių atnaujintos socialinės darbotvarkės dalių siūloma direktyva, skirta kovai su diskriminacija dėl religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos, ir ja siekiama įgyvendinti vienodo požiūrio principo taikymą srityse, nesusijusiose su užimtumu.

ES aktyviai kovoja su rasizmu ir ksenofobija ir ragina Tarybą oficialiai priimti pamatinį sprendimą dėl rasizmo ir ksenofobijos, dėl kurio politinis susitarimas buvo pasiektas 2007 m. balandžio mėn.

Per pastaruosius 50 metų ES, kurdama nuoseklią teisinę sistemą, skatino lyčių lygybę (viena iš pagrindinių savo vertybių). Siekiant, kad vis daugiau moterų dalyvautų darbo rinkoje, buvo skiriama investicijų iš Europos socialinio fondo. 2001–2006 m. moterų užimtumas išaugo nuo 54,3 % iki 57,2 %, o 2010 m. numatytas 60 % tikslas yra pasiekiamas. Tačiau, kaip rodo darbo užmokesčio skirtumai, nelygybė išlieka. Moterims taip pat per mažai atstovaujama priimant ekonominius ir politinius sprendimus²².

Kiti veiksmai

Kaip šio paketo dalį Komisija:

– siūlo direktyvą, skirtą kovai su diskriminacija dėl religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos, ir ja siekiama įgyvendinti vienodo požiūrio principo taikymą srityse, nesusijusiose su užimtumu. Komisija, siekdama skatinti lygybę ir glaudžiai bendradarbiauti su valstybėmis narėmis, pilietine visuomene ir socialiniais partneriais²³, taip pat tęs kitus, nesusijusius su teisės aktų siūlymu, veiksmus,

– teikia Europos romų bendruomenei skirtų ES priemonių ir politikos ataskaitą (žr. pridedamą ataskaitą).

Be to, Komisija:

²⁰ COM(2006) 129, 2006 3 20.

²¹ COM(2007) 694, 2007 11 8.

²² Moterų ir vyrų dalyvavimas priimant sprendimus 2007 m., Europos Komisija, 2008 m.

²³ Žr. pridedamą komunikatą „Nediskriminavimas ir lygios galimybės: atnaujintas įsipareigojimas“.

- stiprins lyčių aspekto integravimą („lyčių aspekto integravimas“) į įvairias politikos sritis ir veiklą, taip pat ir į tas, kurias apima ši atnaujinta socialinė darbotvarkė, atsižvelgiant į 2006–2010 m. ES moterų ir vyrų lygybės gaires bei į Europos lyčių lygybės pakta,
- 2008 m. pateiks gairių įgyvendinimo ataskaitą, o 2010 m. – vertinimą ir įgyvendinimo strategiją,
- svarstys teisės aktų pasiūlymų, kuriais siekiama derinti asmeninį gyvenimą ir profesinę veiklą, gerinant vaiko priežiūros atostogų sąlygas, numatant kitokių rūšių atostogas (tėvystės, įvaikinimo, dukters ir (arba) sūnaus atostogas) ir stiprinant nėščiąjų apsaugą, pateikimą 2008 m. rugsėjo mėn.
- kovos, remdamasi 2007 m. liepos mėn. priimtu komunikatu²⁴, su moterų ir vyrų darbo užmokesčio skirtumais, ypač nagrinėdama būdus, kaip tobulinti teisės aktus ir jų įgyvendinimo būdus, visapusiškai naudodamasi Europos ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo strategija, ragindama darbdavius išsipareigoti mokėti vienodą darbo užmokestį ir moterims, ir vyrams bei padėdama keistis gerąja praktika Bendrijos lygiu,
- 2008 m. rugsėjo mėn. paskelbs Barcelonos deklaracijoje numatytiems tikslams, susijusiems su vaikų priežiūros institucijomis, skirtą ataskaitą,
- taikys atvirojo koordinavimo metodą, mažinant moterų (ypač vyresnio amžiaus), kurioms gresia skurdas, skaičių,
- imsis veiksmų, kad būtų sumažinta lyčių nelygybė versle (šiuo metu Europoje tarp verslininkų yra tik 31 % moterų).

4.7. Galimybės, prieinamumas ir solidarumas pasaulio mastu

Siekdama skatinti aukšto lygio darbuotojų socialinės, vartotojų ir aplinkos apsaugos standartus, ES bendradarbiauja su partneriais nacionaliniu ir tarptautiniu mastu. Koordinuoti ES veiksmai padeda formuoti tarptautinę darbotvarkę, pasinaudoti globalizacijos pranašumais ir valdyti pokyčius. Komisija vis daugiau dėmesio skirs socialinės politikos vykdymui už ES ribų ir ES vidaus politikos socialinėms pasekmėms pasaulio mastu.

Komisija socialinių reikalų srityje ir su ja susijusiose srityse toliau bendradarbiaus su šalimis kandidatėmis ir galimomis šalimis kandidatėmis²⁵. Komisija taip pat prisidės prie iniciatyvų, kurių tikslas – skatinti socialinį globalizacijos aspektą. Dvišaliuose ir regioniniuose forumuose – su šalimis partnerėmis, su šalimis, dalyvaujančiomis įgyvendinant Europos kaimynystės politiką, su besivystančiomis šalimis – ji taip pat tęs politinį dialogą užimtumo ir socialiniais klausimais. Komisija užtikrins, kad, vykdant užsienio, prekybos ir vystymosi politiką, pačia plačiausia prasme būtų skatinamos galimybės, prieinamumas ir solidarumas už ES ribų.

Su tinkamu darbu ir socialiniais reikalais susijusias nuostatas ji įtrauks į ES ir trečiųjų šalių sutartis ir stiprins socialinį aspektą prekybos politikoje bei su prekybos politika susijusiose srityse (taip pat ir įgyvendindama bendrąją preferencijų sistemą ir derėdamasi dėl laisvosios

²⁴ COM(2007) 424, 2007 7 18.

²⁵ Žr., pavyzdžiui, Komisijos komunikatą „Vakarų Balkanai: Europos perspektyvos artinimas“, COM(2008) 127, 2008 3 5.

prekybos susitarimų). Vystymosi ir užsienio politika bei teikiama pagalba bus taip pat pasinaudota socialinės apsaugos sistemų plėtotei remti, darbo rinkoms modernizuoti ir siekiant prisidėti prie tarptautinių pastangų, skirtų socialiniam globalizacijos ir klimato kaitos aspektui.

Kiti veiksmai

Komisija dar kartą patvirtina savo pasiryžimą skatinti tarptautiniu mastu suderintą tinkamam darbui skirtą darbotvarkę, kuri sudaroma bendradarbiaujant su Tarptautine darbo organizacija (TDO) ir kitais partneriais, taip pat patvirtina pasiryžimą sutelkti visų susijusių ES politikos sričių pastangas (žr. pridedamą dokumentą, kuriame pateikta informacija apie nuo 2006 m. padarytą pažangą). Komisija taip pat ragina visas valstybes nares parodyti pavyzdį ir ratifikuoti bei įgyvendinti Tarptautinės darbo organizacijos konvencijas, kurias ji laiko atitinkančiomis šiandienos reikalavimus.

Komisija, bendradarbiaudama su visomis suinteresuotosiomis šalimis, toliau skatins įmonių socialinę atsakomybę.

5. ATNAUJINTA SOCIALINĖ DARBOTVARKĖ GALIMYBĖMS, PRIEINAMUMUI IR SOLIDARUMUI: PRIEMONĖS

Socialinės tikrovės apžvalga patvirtino, kad piliečiai ir suinteresuotosios šalys tikisi, jog ES suteiks pridėtinės vertės socialinei raidai, kartu atsižvelgdama į subsidiarumo ir proporcingumo principus bei įvairovę. ES to sieks taikydama EB sutartyje numatytas priemones (teisės aktų leidybą, socialinį dialogą, atvirąjį koordinavimo metodą, ES skiriamas lėšas, pilietinės visuomenės įtraukimą) ir naudodama šių priemonių tarpusavio sąveikos potencialą platesniu mastu bei sumaniau derindama politikos priemones. Ekonominės ir biudžeto politikos koordinavimas ir stebėseną taip pat labai svarbūs.

5.1. Europos Sąjungos teisės aktai

Nustatydamą ir stiprindama europiečių, kaip piliečių, vartotojų ir darbuotojų, teises įvairiose srityse – judumo, sveikatos apsaugos ir darbo saugos, socialinės apsaugos, darbo sąlygų, informavimo ir konsultavimo, lyčių lygybės ir nediskriminavimo, – ES sukūrė tvirtą europiečių gerovės teisinį pagrindą.

Kai kuriais atvejais naujais ES teisės aktais gali būti pasiūlyta sprendimų, jeigu sutariama, kad tie teisės aktai yra svarbūs ir yra įtikinamų įrodymų, kad jie suteiks pridėtinės vertės. Esamus teisės aktus reikės atnaujinti ir suderinti atsižvelgiant į kylančias problemas (pavyzdžiui, diskriminavimo, sveikatos apsaugos ir darbo saugos srityse), į naujas darbo organizavimo formas (pavyzdžiui, Europos darbų tarybos, profesinės veiklos ir šeimos derinimas) ir į Europos Teisingumo Teismo jurisprudenciją (pavyzdžiui, darbo laikas, socialinė apsauga, tarpvalstybinė sveikatos apsauga).

Esami teisės aktai turi būti veiksmingai taikomi ir įgyvendinami. Netinkamo įgyvendinimo problemos dažnai susijusios su žinių trūkumu arba nepakankamu nacionalinių valdžios institucijų bendradarbiavimu ir koordinavimu. Siekdama spręsti šias problemas, Komisija bendradarbiaus su valstybėmis narėmis, socialiniais partneriais ir kitais veikėjais, remdamasi

komunikatu „Rezultatų siekianti Europa – Bendrijos teisės taikymas“²⁶ ir šio komunikato teikiama parama piliečiams ir verslui, atsižvelgiant į bendrosios rinkos apžvalgos rezultatus.

5.2. Socialinis dialogas

Europos socialinis dialogas, viena iš svarbiausių Europos socialinio modelio dalių, yra labai reikšmingas įgyvendinant ES politiką. EB sutartyje nustatytos socialinių partnerių teisės – prieš teikdama bet kokią užimtumo ar socialinių reikalų iniciatyvą Komisija turi konsultuotis su jais, jie turi teisę derėtis su Komisija dėl jos iškeltų klausimų arba sudaryti savarankiškus susitarimus savo pačių iniciatyva – davė daug teigiamų rezultatų, pavyzdžiui, socialinių partnerių susitarimai dėl tėvystės atostogų, dėl smurto ir streso darbe, dėl nuotolinio darbo ir dėl Tarptautinės darbo organizacijos konvencijos dėl jūrininkų. Darbo dokumentas dėl nuotolinio darbo ir pasiūlymas dėl socialinių partnerių susitarimo dėl Tarptautinės darbo organizacijos jūrų konvencijos yra šio paketo dalis.

Komisija ragina socialinius partnerius visiškai pasinaudoti Europos socialinio dialogo teikiamomis galimybėmis. Turėdami žinių ir patirties, jie pirmieji gali pastebėti besikeičiančias socialines realijas ir atlikti konkretų vaidmenį, padėdami rasti sprendimus. ES toliau skatins socialinį dialogą – taip pat sektorių ir (arba) pramonės lygiu – ir socialinių partnerių atliekamą Europos pagrindų susitarimų įgyvendinimą.

5.3. Atvirasis koordinavimo metodas

Atvirasis koordinavimo metodas yra labai svarbi ES socialinės darbotvarkės dalis: jis padėjo valstybėms narėms suformuoti bendrą požiūrį į socialines problemas, skatino norą bendradarbiauti ir mokytis vieniems iš kitų, dinamiškai prisidėjo prie reformų ir jų įgyvendinimo, skatino žiniomis pagrįstos politikos įgyvendinimą, padėjo plėtoti atvirumą ir skaidrumą bei aktyvesnį dalyvavimą.

1997 m. paskelbta pirmoji Europos užimtumo strategija prisidėjo kuriant daugiau ir geresnių darbo vietų, taigi – ir prie socialinės gerovės, kurią galima labai konkrečiai apibrėžti. Nuo 2002 m. švietimo ir mokymo srityje taikomas atvirojo koordinavimo metodas valstybėms narėms labai padėjo formuoti jų politiką ir mokymosi visą gyvenimą strategiją. Socialinės apsaugos ir socialinės įtraukties srityse taikomo atvirojo koordinavimo metodo (toliau – socialinis atvirojo koordinavimo metodas) rezultatai tose srityse, kurios nėra Bendrijos kompetencija (pavyzdžiui, pensijos, šeimos ir invalidumo išmokos, sveikatos apsauga ir ilgalaikė globa), rodo, kad šis procesas labai svariai papildo ES teisės aktus. Šis procesas parodo, kaip ES remiamas savanoriškas valstybių narių bendradarbiavimas gali turėti praktinį poveikį subsidarumo principui, valstybėms narėms stengiantis kovoti su skurdu ir atskirtimi bei siekiant sukurti modernias, tvarias ir teisingas socialinės apsaugos sistemas.

Paaikškėjo, kad, norint ES ir nacionaliniu lygiu spartinti ir stebėti pažangą, būtina nustatyti kiekybinius tikslus ir rodiklius. Pasirengimas Lisabonos strategijai po 2010 metų suteiks galimybę įvertinti, kokia padaryta pažanga siekiant tikslų, ir išnagrinėti, ar turėtų būti iškelti ambicingesni tikslai (pavyzdžiui, didesnis jaunimo, vyresnio amžiaus darbuotojų ir moterų užimtumo lygis). Reikia taip pat svarstyti, ar reikia nustatyti ir atnaujinti rodiklius kitose atvirojo koordinavimo metodo taikymo srityse (pavyzdžiui, investicijoms į žmogiškąjį kapitalą skiriama BVP dalis, skurdo, ypač vaikų, mažinimas, išsilavinimo gerinimas, pensijų

---

²⁶ COM(2007) 502, 2007 9 5.

reformų tikslų nustatymas, sveikatos apsauga ir ilgalaikė globa), kad būtų parodytas naujas įsipareigojimas siekti rezultatų vykdant atnaujintą socialinę darbotvarkę. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, reikės statistinių duomenų, ir juos reikės gauti bendradarbiaujant su Eurostatu ir Europos statistikos sistema.

Kiti veiksmai

Komisija:

– siūlo stiprinti ir visiškai pasinaudoti socialinio atvirojo koordinavimo metodo potencialu taikant kai kurias pagal Lisabonos strategiją naudojamą procedūras ir darbo metodus, kad būtų sustiprintas politinis įsipareigojimas ir užtikrintas žinomumas (t. y. nustatant kiekybinius tikslus), sustiprintas ryšys su kitomis politikos sritimis, patobulėtų analizės priemonės ir įrodymų pagrindas, atsirastų paskatų valstybėms narėms mokytis vienas iš kitų ir atlikti tarpusavio vertinimus. (Žr. pridedamą dokumentą),

– svarstys, ar teikti rekomendacijos dėl aktyvios įtraukties (žr. 4.5 dalį) pasiūlymą.

Socialinės tikrovės apžvalga parodė, kad vis labiau sutariama, kad BVP, kaip ekonominės veiklos rezultatų rodiklio, nepakanka politinių sprendimų gairėms nustatyti, sprendžiant sudėtingas šių dienų problemas. Komisija padės nustatyti „kitokius nei BVP“ gerovės tikslus.

5.4. Europos Sąjungos finansavimas

Sanglaudos politika ir struktūriniai fondai, stiprindami ir konkurencingumą, ir socialinę sanglaudą, įneša ypač svarų indėlį skatinant galimybes, prieinamumą ir solidarumą. 2007–2013 m. finansinio programavimo laikotarpiu numatyta, kad iš sanglaudos politikai ir Europos socialiniam fondui skirtų lėšų 14 mlrd. EUR bus skirta stiprinti bendrovių ir darbuotojų gebėjimus pasiręsti pokyčiams ir juos valdyti, 26 mlrd. EUR – švietimo ir mokymo kokybei gerinti, 30 mlrd. EUR – užimtumui didinti, taip pat ir kovai su diskriminacija, 5 mlrd. EUR – investicijoms į sveikatos apsaugos sistemą, o 1,2 mlrd. EUR – migrantams įtraukti į užimtumo sritį ir jų socialinei įtraukčiai didinti. Be to, Europos fondas trečiųjų šalių piliečių integracijai (2007–2013 m.) remia naujų migrantų integraciją valstybėse narėse. Komisija dirba kartu su valstybėmis narėmis, kad šios investicijos būtų kuo veiksmingiau panaudotos ir ypač pagal Lisabonos strategiją numatytiems politikos prioritetams. Kaip minėta (žr. 4.2 dalį), Europos prisitaikymo prie globalizacijos padarinių fondas remia darbuotojus, kurie dėl globalizacijos tapo bedarbiais.

Europos žemės ūkio garantijų fondas (EŽŪGF) ir Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai (EŽŪFKP), užtikrindami kokybiško maisto tiekimą prieinamomis kainomis, didindami žemės ūkio, miškininkystės ir maisto perdirbimo sektorių konkurencingumą bei kokybiškesnį užimtumą juose, gerindami gyvenimo kokybę kaimo vietovėse ir užimtumo galimybes jose apskritai, taip pat prisideda prie socialinės darbotvarkės įgyvendinimo.

2007–2013 m. Bendrijos užimtumo ir socialinio solidarumo programa (*PROGRESS*)²⁷ padeda taikyti ES teisės aktus, gilindama bendrą ES tikslų ir prioritetų supratimą ir stiprindama partnerystę su pagrindinėmis suinteresuotosiomis šalimis – Europos Sąjungos ir nacionalinėmis. Mokymosi visą gyvenimą ir Veiklaus jaunimo programos padeda plėtoti

²⁷ http://ec.europa.eu/employment_social/progress/index_en.html.

kokybišką švietimą ir mokymą bei atitinkamai jaunimo integraciją, kaip numatyta pagal atvirojo koordinavimo metodo politinius tikslus. 2007–2013 m. mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros bendrosios programos remiamas aktyvesnis mokslo bendruomenės įtraukimas ir glaudesni ryšiai su vykdoma mokslo tiriamąja veikla taip pat padės plėtoti žiniomis ir įrodymais pagrįstą politiką.

5.5. Partnerystė, dialogas ir komunikacija

Galimybes, prieinamumą ir solidarumą visiems galima pasiekti tik aktyviai bendradarbiaujant Europos institucijoms, valstybėms narėms, regionų ir vietos valdžios institucijoms, socialiniams partneriams, pilietinei visuomenei ir kitoms suinteresuotosioms šalims, taip pat ir atitinkamiems užsienio partneriams.

Pilietinės visuomenės organizacijos atlieka Europos Sąjungos, valstybių narių ir piliečių tarpininko vaidmenį. Komisija toliau remis nevyriausybinę organizacijų gebėjimus vykdyti veiklą ES lygiu ir aktyviai dalyvauti kuriant bei įgyvendinant ES politiką.

Įmonės, glaudžiai bendradarbiaudamos su kitomis suinteresuotosiomis šalimis, gali taip pat aktyviai prisidėti siekiant atnaujintos socialinės darbotvarkės tikslų, pavyzdžiui, tokiose srityse, kaip socialinė įtrauktis ir įgūdžių tobulinimas.

Piliečiai, verslo bendruomenė ir kitos suinteresuotosios šalys turėtų būti geriau informuojamos apie Europos Sąjungos teikiamas galimybes, naudojantis jau veikiančių sistemų, pavyzdžiui, darbo vietų portalo *EURES*, tinklo *SOLVIT*, vidaus rinkos informacijos sistemos, Europos įmonių tinklo, informacijos tinklo *Europe Direct*, portalo „Jūsų Europa“ ir panašių sistemų paslaugomis. Kuriama bendrosios rinkos pagalbos tarnyba, kuri didins informacijos pasiūlą ir prieinamumą²⁸.

Komisija toliau skatins pilietinės visuomenės dalyvavimą, iš dalies remdamasi ir Europos kultūrų dialogo metais (2008 m.) vykdoma veikla. Kultūrų dialogo metų veiklos rezultatai turi turėti svarų poveikį ir į juos reikia atsižvelgti įgyvendinant atitinkamos srities ES politiką ir programas.

Pradėjus įgyvendinti atnaujintą socialinę darbotvarkę, Komisija taip pat sieks išsiaiškinti piliečių ir suinteresuotųjų šalių nuomonę.

5.6. Užtikrinimas, kad galimybės, prieinamumas ir solidarumas būtų skatinami visose ES politikos srityse

Įrodymais pagrįstų stebėsenos metodų sukūrimas bus svarbi priemonė, siekiant užtikrinti, kad, vykdant visų sričių ES politiką, būtų atsižvelgiama į tikslus, susijusius su galimybių, prieinamumo ir solidarumo skatinimu. Dabar galiojančioje Sutartyje reikalaujama, kad visose Europos bendrijos veiklos srityse būtų siekiama „pašalinti vyrų ir moterų nelygybės apraiškas ir diegti jų lygybę“²⁹. Visuotinai pripažįstama, kad ES, formuodama ir įgyvendama kitų sričių politiką, turėtų atsižvelgti į socialinės politikos tikslus ir į būtinybę kovoti su visomis diskriminacijos formomis. Komisija, kaip vertinimo darbo dalį, tęs nuodugnią visų pagrindinių iniciatyvų socialinio poveikio analizę. Poveikio vertinimo grupė ir toliau sieks užtikrinti, kad, prieš teikiant pasiūlymus, būtų atsižvelgiama į potencialų poveikį socialiniams

²⁸ SEC(2005) 985, 2005 7 20.

²⁹ EB sutarties 3 straipsnis.

ir užimtumo klausimams. Vertindama esamą įvairių sričių politiką, Komisija daugiau dėmesio skirs socialiniam poveikiui.

Rengdama vidaus rinką reglamentuojančius teisės aktus ir priemones, ES jau ugdo stiprų socialinį refleksą. Pavyzdžiui, ES viešųjų pirkimų taisyklės valdžios institucijoms suteikia daug galimybių atsižvelgti į socialinį aspektą, kai reikia išrinkti geriausią pasiūlymą³⁰. Naujos iniciatyvos, pavyzdžiui, mažmeninės prekybos rinkos stebėseną, taip pat ir pagrindinių prekių kokybę, galėtų teigiamai veikti socialinę sritį.

6. IŠVADOS

Naujos socialinės realijos reikalauja naujų sprendimų. Pokyčiai vyksta labai greitai, ir politika turi neatsilikti, turi būti siūlomi naujoviški ir lankstūs sprendimai, kurių atsiranda dėl globalizacijos, technologinės pažangos ir demografinių pokyčių.

Atnaujinta socialinė darbotvarkė ir yra toks sprendimas – ja parodoma, kaip galimybių, prieinamumo ir solidarumo tikslų siekimą galima paversti konkrečiais veiksmais. Darbotvarkė yra integruotas politinis sprendimas, ji papildo Lisabonos strategiją ir rodo įsipareigojimą pasiekti piliečiams svarbių rezultatų. Ji rodo, kad Europos vertybės yra ES politikos esmė ir yra sudėtinė ES siūlomo globalizacijos keliamų problemų sprendimo dalis. Ji atspindi tvirtą Komisijos įsipareigojimą, išdėstytą 2005 m. Komisijos paskelbtuose strateginiuose tiksluose, atsižvelgti į socialinį aspektą ir yra esminis indėlis siekiant, kad Europos Sąjunga būtų ekonomiškai stipri, socialiai atsakinga ir saugi. Ši darbotvarkė, taip pat ir veikla bei priemonės bus peržiūrėtos kartu su Lisabonos strategija po 2010 m.

Europos Komisija ragina Tarybą ir Parlamentą dar kartą pareikšti įsipareigojimą puoselėti socialinį Europos Sąjungos aspektą ir patvirtinti šią atnaujintą socialinę darbotvarkę bei pritari ti kartu su ja teikiama ms teisės aktų pasiūlymams.

---

³⁰ Viešųjų pirkimų, kuriais atsižvelgiama į socialinį aspektą, vadove, kurį Komisija paskelbs 2009 m., bus išdėstytos išsamios gairės ir pateikti praktiniai pavyzdžiai, atsižvelgiant į situaciją.